

Кінцевий етап рефлексія. Учителю треба, щоб учні відрефлексували те, про що дізналися і запитали себе, що це означає для них, як це змінює їх попередні уявлення та як вони зможуть це застосовувати. Мета цього етапу: узагальнити основні ідеї; інтерпретувати певні ідеї; обмінятися думками; виявити особисте ставлення; апробувати ці ідеї; оцінити, як йде процес навчання; ставити додаткові питання. На етапі рефлексії доцільно застосовувати такі стратегії технології розвитку критичного мислення, як сенкан, щоденник подвійних нотаток, трихвилинне есе («крісло автора»), діаграма Венна, ромашка Блума (багаторівневе опитування), шість капелюшків мислення тощо [3].

Можна зробити висновок, що застосування технології критичного мислення на уроках читання в початковій школі дозволяє отримати дуже хороший результат, оскільки використовуються різні джерела інформації, залучені різні види пам'яті і сприйняття. Письмове фіксування інформації дозволяє краще запам'ятовувати вивчений матеріал, адже на уроках у початковій школі важливо не стільки техніка читання, скільки вміння ефективно працювати з текстом: розуміти його, аналізувати, використовувати. Системне запровадження цієї технології в школі призведе до того, що усі учні поступово опанують її не тільки як навчальну технологію, вміння самостійно вчитися, критично мислити, але і використовувати свої знання у повсякденному житті.

Література:

1. Критичне мислення: ключові характеристики та вправи для його розвитку. URL: <http://etwinning.com.ua/content/files/659841.pdf> (дата звернення: 25.05.2021).
2. Літературне читання. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 2–4 класи. URL : <https://www.schoolife.org.ua/zavantazhyty-onovleni-programy-dlya-pochatkovoyi-shkoly-2016-2017-n-r/> (дата звернення: 25.05.2021).
3. Мелекесцева Н. Розвиток критичного мислення молодших школярів засобами сучасної української дитячої літератури. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2019. Вип. 27 (2). С. 380–386. DOI: 10.32626/2309-9763.2019–27.380-386.
4. Про внесення змін до Державного стандарту початкової освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 24.07.2019 № 688. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 25.05.2021).

ЗМІСТ КОНТРОЛЬНО-ОЦІНЮВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ПОЧАТКОВОЇ ІНШОМОВНОЇ ОСВІТИ

Кміть О. В.

*кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри мов і методики їх викладання
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
м. Чернігів, Україна*

Концепцією «Нова українська школа» передбачено приведення цілей, змісту, підходів, технологій навчання молодших школярів і методів оцінки його якості до відповідності з вимогами суспільства, забезпечення соціальної та професійної мобільності сучасного педагога, здатного до постійного оновлення, поповнення знань. Одним із компонентів професійної, зокрема, методичної підготовки майбутнього фахівця початкової іншомовної освіти виступає його контрольно-оцінювальна компетентність. У сучасному суспільстві, коли відбувається перехід від знанневої парадигми освіти до особистісно-орієнтованої, цей компонент діяльності вчителя набуває особливого значення для початкової школи. Перевірка та оцінювання навчальних досягнень молодших школярів – досить суттєва складова процесу навчання і одне із важливих завдань педагогічної діяльності вчителя, яке повинно

відповідати сучасним досягненням педагогічної науки, соціальним вимогам і пріоритетам освіти на початковому ступені школи. У зв'язку з тим, що в початкових класах Нової української школи (НУШ) відбувається реформування системи контролю та оцінювання, змін вимагає розуміння сутності контрольно-оцінювальної компетентності педагога, її змісту і структури.

З метою визначення сутності контрольно-оцінювальної компетентності майбутнього фахівця початкової іншомовної освіти, насамперед, уточнимо особливості контролю та оцінювання навчальних досягнень молодших школярів в оволодінні іноземною мовою в умовах НУШ.

Згідно з концепцією «Нова українська школа» молодші школярі опановують компетентнісне навчання. Це означає, що учні початкової школи замість запам'ятовування інформації оволодівають компетентностями, тобто навчаються через практику та вивчають те, що знадобиться в житті. Таке навчання іноземної мови зорієнтоване на набуття дітьми іншомовної комунікативної компетентності. Контроль і оцінювання навчальних досягнень з іноземних мов учнів початкових класів здійснюється відповідно до загальних вимог до контролю та оцінювання на суб'єкт-суб'єктних засадах, що передбачає систематичне відстеження їхнього індивідуального розвитку у процесі навчання. За цих умов контрольно-оцінювальна діяльність набуває для здобувачів формувального характеру. Контроль спрямований на пошук ефективних шляхів поступу кожної дитини у навчанні, а визначення особистих результатів здобувачів здійснюється шляхом порівняння наявного рівня сформованості іншомовної комунікативної компетентності учнів з очікуваними результатами визначеними у Державному стандарті початкової освіти та освітній програмі. Упродовж навчання в початковій школі здобувачі освіти опановують способи самоконтролю, саморефлексії і самооцінювання, що сприяє вихованню відповідальності, розвитку інтересу, своєчасному виявленню прогалин у знаннях, навичках, уміннях та їх корекції. В основу підходу до оцінювання в НУШ взято два його види: оцінювання результатів навчання молодших школярів, або підсумкове оцінювання, яке проводиться в кінці теми, в кінці семестру та року, й оцінювання прогресу учнів у навчанні, яке має назву – формувальне оцінювання, що здійснюється під час поточного навчання. Формувальне й підсумкове оцінювання підпорядковані різним цілям: підсумкове оцінювання має на меті оцінити якість навчальних досягнень, формувальне – підвищити їх якість. Навчальні досягнення учнів у 1-2 класах підлягають формувальному оцінюванню у вербальній формі, у 3-4 – формувальному оцінюванню у вербальній формі та за допомогою балів і підсумковому оцінюванню за допомогою балів [1; 2, с. 94–95; 5, с. 57–65].

Формувальне оцінювання має на меті: підтримати навчальний розвиток дітей; вибудувати індивідуальну траєкторію їхнього розвитку; діагностувати досягнення на кожному з етапів процесу навчання; вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню; аналізувати хід реалізації навчальної програми й ухвалювати рішення щодо корегування програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб дитини; мотивувати прагнення здобути максимально можливі результати; виховувати ціннісні якості особистості, бажання навчатися, не боятися помилок, стимулювати переконання у власних можливостях і здібностях [3].

Згідно з рекомендаціями МОН України в сучасній школі вчителі використовують автентичне оцінювання, що здійснюється у процесі навчання дітей і охоплює такі форми і методи оцінювання, як: спостереження, ведення записів, надання зворотного зв'язку, портфоліо та інші. Такий підхід до оцінювання суттєво відрізняється від традиційного, де педагоги повністю покладаються на контрольні завдання для того, щоб отримати необхідну інформацію про школяра. Записи спостережень у класі, записи життєвих випадків, портфоліо зі зразками дитячих робіт, опитувальники батьків та інтерв'ю з батьками – все це забезпечує вагомі джерела для оцінювання прогресу учнів у школі. За допомогою спостережень та індивідуалізованого оцінювання вчителі враховують індивідуальні відмінності молодших школярів відповідно до загальних етапів дитячого розвитку. Спостереження за розвитком

дитини дають можливість для педагога внести зміни до навчального плану відповідно до індивідуальних особливостей учнів та індивідуалізувати навчальні заняття. Результати спостережень є інформацією, якою вчитель може поділитися з батьками, інформуючи їх про розвиток дітей. Для того щоб педагогу легше було визначитися, за чим саме спостерігати, розроблено форму спостереження за розвитком учнів 6–10-річного віку, яку використовують учителі, працюючи за програмою «Крок за кроком» [2, с. 96–103; 3].

Отже контролю та оцінюванню навчальних досягнень молодших школярів в оволодінні іншомовним спілкуванням в умовах НУШ властиві такі особливості як-от: здійснення контролю на суб'єкт – суб'єктних засадах, що передбачає систематичне відстеження індивідуального розвитку учня у процесі навчання іноземної мови; здатність контролю забезпечувати управління навчальним процесом через зворотний зв'язок; формувальний характер контролю та оцінювання; автентичність контролю та оцінювання; здатність контролю забезпечувати вчителя достовірною інформацією про рівень оволодіння іншомовною комунікативною компетентністю молодших школярів; об'єктивність формувального і підсумкового контролю та оцінювання; використання вербальної та бальної форм оцінювання; здатність сприяти формуванню самоконтролю, саморефлексії і самооцінювання учня.

Виходячи з викладеного вище та на підставі попередньо проведеного нами дослідження, ми розглядаємо контроль-оцінювальну компетентність майбутнього фахівця початкової іншомовної освіти в умовах НУШ як здатність педагога цілеспрямовано планувати, організовувати та реалізовувати контроль; максимально об'єктивно виявляти навчальні досягнення молодших школярів в оволодінні іншомовною комунікативною компетентністю; порівнювати наявний рівень сформованості іншомовної комунікативної компетентності учнів з очікуваними результатами визначеними у чинних нормативних документах; здійснювати формувальне та підсумкове оцінювання; виражати результат оцінювання вербально та за допомогою балів; коригувати результати навчальної діяльності здобувачів освіти [6, с. 61-62].

Узагальнюючи основні положення дослідження О. Іващенко, схарактеризуємо компоненти контроль-оцінювальної компетентності майбутнього фахівця початкової іншомовної освіти. Зазначена компетентність включає мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний та рефлексивний компоненти. Мотиваційно-ціннісний компонент виражає стійке позитивне ставлення до контроль-оцінювальної діяльності, визнання кожної дитини суб'єктом навчальної діяльності. Когнітивний компонент передбачає усвідомлення та прийняття системи методичних знань з контролю та оцінювання навчальних досягнень школярів. Діяльнісний компонент полягає у набутті студентами методичних умінь: визначати ціль, завдання та об'єкти контролю; планувати та організовувати контроль; оцінювати та коригувати результати навчальної діяльності. Рефлексивний компонент зорієнтований на формування у студентів адекватної самооцінки та здійснення коригування власної контроль-оцінювальної діяльності [4, с. 8].

Для контролю та оцінювання навчальних досягнень молодших школярів в оволодінні іншомовною комунікативною компетентністю майбутнім учителям необхідні методичні знання та методичні вміння.

З огляду на специфіку навчального предмета «Іноземна мова» у початкових класах, де контролю підлягає як рівень сформованості мовної, мовленнєвої, лінгвосоціокультурної, і навчально-стратегічної компетентностей та враховуючи власний позитивний досвід формування в студентів – майбутніх учителів іноземних мов початкової школи – контроль-оцінювальної компетентності, конкретизуємо методичні знання, якими повинні оволодіти студенти:

- про основні положення, поняття та особливості контролю як складової системи навчання іноземних мов у початкових класах;
- про об'єкти контролю та критерії оцінювання рівня сформованості мовної і мовленнєвої компетентностей;

- про об'єкти контролю та критерії оцінювання рівня сформованості лінгвосоціокультурної і навчально-стратегічної компетентностей;
- про сучасні технології контролю та оцінювання рівня сформованості мовної і мовленнєвої компетентностей;
- про сучасні технології контролю та оцінювання рівня сформованості лінгвосоціокультурної і навчально-стратегічної компетентностей;
- про основні поняття і положення теорії лінгводидактичного тестування;
- про типи і види тестів, про вимоги до лінгводидактичного тесту, його структуру;
- про етапи планування і підготовки тесту, його основні характеристики;
- про специфіку оцінювання, опрацювання та інтерпретації результатів тестування;
- про комп'ютерне тестування, яке дозволяє значною мірою автоматизувати контрольні-оціночні процедури і зробити навчальний процес більш ефективним;
- про дидактичні можливості сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для підготовки тестів і проведення тестування.

Належний рівень методичних знань визначає ефективність формування таких методичних умінь учителя:

- уміння визначати мету, завдання, об'єкти контролю рівня сформованості мовної, мовленнєвої, лінгвосоціокультурної і навчально-стратегічної компетентностей учнів;
- уміння забезпечити розуміння учнями навчальних цілей та очікуваних результатів щодо оволодіння іншомовною комунікативною компетентністю;
- уміння планувати контроль: встановлювати відповідність між навчальними цілями та очікуваними результатами навчання, між цілями та змістом контрольних завдань; визначати наявність в учнів необхідних знань та вмінь щодо застосування прямих, непрямих навчальних стратегій; здійснювати відбір матеріалу для контролю у відповідності до намічених цілей; обирати найбільш раціональні методи, форми, способи і засоби контролю;
- уміння організувати контроль: чітко формулювати інструкції до завдань; створювати високий рівень навчально-пізнавальної діяльності учнів при перевірці їх знань та вмінь; урізноманітнювати методи та форми контролю в ході освітнього процесу; залучати школярів до оцінювальної діяльності; формувати у них знання про критерії оцінювання та самооцінювання;
- уміння оцінювати результати контролю: володіти критеріями оцінювання навчальних досягнень молодших школярів; здійснювати аргументоване оцінювання оволодіння іншомовним спілкуванням учнями; мотивувати оцінювання з урахуванням індивідуальності школяра; виражати результат оцінювання у певній формі балів;
- уміння застосовувати механізми зворотного зв'язку для вчителя та батьків;
- уміння застосовувати механізми зворотного зв'язку для учнів: рефлексію настрою та емоційного стану, рефлексію діяльності, рефлексію змісту навчальної діяльності;
- уміння коригувати результати навчальної діяльності: виявляти причини помилок та визначати шляхи їх ліквідації; здійснювати корекцію на основі оцінювальної діяльності; забезпечувати здійснення самоконтролю і самооцінювання.

Враховуючи процеси модернізації змісту початкової освіти, формування контрольні-оцінювальної компетентності майбутнього фахівця початкової іншомовної освіти в умовах НУШ набуває особливого значення і є важливим складником його професійно-методичної підготовки. На основі аналізу наукових джерел, нормативних документів і з урахуванням власного позитивного педагогічного досвіду сформульовано визначення поняття «контрольно-оцінювальна компетентність майбутнього фахівця початкової іншомовної освіти в НУШ», виділено мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний компоненти зазначеної компетентності, описано складники цієї компетентності – методичні знання і методичні вміння – формування і розвиток яких має відбуватися під час вивчення

спеціальної дисципліни професійно-методичної підготовки «Сучасні технології формування контрольної-оцінювальної компетентності фахівця початкової іншомовної освіти».

Література:

1. Нова українська школа [Електронний ресурс]: концептуальні засади реформування середньої школи: ухвалено рішенням колегії МОН України 27.10.2016 р. Урядовий портал: єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. – Київ, 2016. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkolacompressed.pdf> (дата звернення: 08.04.2020).
2. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / za zag. red. N.M. Bibik. Київ: Літера ЛТД, 2018. 160 с.
3. Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів першого класу у Новій українській школі [Електронний ресурс]: наказ М-ва освіти і науки України від 20.08.2018 р. № 924. МОН України: [офіц. сайт]. Київ, 2018. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/924.pdf> (дата звернення: 16.04.2020).
4. Иващенко Е.В. Профессиональная подготовка будущего учителя начальных классов к оценке учебных достижений школьников: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук: Белгород, 2009. 23с.
5. Ключева Т.М. Особливості формування оцінювання в умовах Нової української школи. Таврійський вісник освіти. 2018. № 4. С. 57-65.
6. Кміть О.В. Контрольно-оцінювальна компетентність майбутнього вчителя іноземних мов початкових класів. Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка . Серія: Педагогічні науки. Випуск 9(165). 2020. С.58-64.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Міськова Н. М.

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри початкової та дошкільної освіти
Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янука
м. Рівне, Україна*

Формування елементарних математичних уявлень в дітей дошкільного віку є важливим аспектом загального розвитку особистості. Це зумовлено необхідністю засвоєння дітьми абстрактного матеріалу та особливістю засвоєння математичних знань, що сформувались у дошкільному віці. Навчання дошкільника математики – це передусім не накопичення у нього математичних знань та елементарних уявлень про число, множину, геометричні фігури, лічбу, класифікацію, серіацію, вимірювання, орієнтування у просторі, часі, а формування логіко-математичної компетентності – тобто вміння застосовувати ці знання у повсякденному житті.

Останнім часом термін “компетентність” ґрунтовно входить до сучасних методик (В. Г. Бочарова, І. А. Зязюн, Л. Г. Коваль, О. Л. Кононко, І. А. Костюк та ін.). Поняття “логіко-математична компетентність” уточнює в своїх дослідженнях В. Старченко. Л. Зайцева пропонує формувати в дітей старшого дошкільного віку елементарну математичну компетентність, яка включає сукупність компонентів.